

Nr 234

Av herr **Wiklund m. fl.**, om forskning rörande tobakens skadeverkningar, m. m.

(Lika lydande med motion nr 187 i Första kammaren)

Läkarrapporterna från England och nu senast från USA har givit alarmerande och otvetydiga besked om samband mellan tobaksrökning och lungcancer samt hjärt- och kärlsjukdomar. Påståenden i den svenska diskussion, som pågått sedan dessa rapporter framlades, att egentligen endast en begränsad grupp av s. k. storrökare löper ökad sjukdomsrisk vederlägges av i varje fall den amerikanska rapporten.

Emellertid är vissa skadeverkningar av tobaksrökningen, vilka kan få svåra sociala följder, kända men icke lika uppmärksammade och kartlagda eller sammanförda med bilden av tobaksrökningens nu ådagalagda sjukdomsalstrande effekt vid de nya och mera ingående bedömningar av tobaksfaran och erforderliga motåtgärder, som uppenbarligen måste ske från samhällets sida. Främst åsyftar vi här sängrökningens fara, brandfaran i övrigt främst inom industrier, på arbetsplatser i övrigt och i skogsområden, den eventuella smittspridningen genom cigaretter- och cigarrstumpar, nedskräpningen på gator och allmänna platser genom bortslängningen av dylika delar av cigaretter och cigarrer samt tobaksaska, riskerna av tobaksrökning i trafiksammanhang (rökningen torde minska uppmärksamheten hos en bilförare, den har akut negativ inverkan på synfunktionen, vilken inverkans rent praktiska konsekvenser i trafiken dock ej torde vara närmare kända, risken av uppflygande tobaksaska i ögonen på bilförare, en risk som är känd genom inträffade trafikolyckor men inte torde vara tillräckligt uppmärksammat och inte heller närmare klarlagd etc., de ogynnsamma effekterna av den allmänt förekommande tobaksrökningen inomhus på icke-rökare etc.), de totala samhällsekonomiska förlusterna av tobaksrökningen, däri inbegripet brandskadorna etc.

På orsakssidan är mekanismerna vid själva vanebildningen tydliga också ofullständigt kända. Framför allt saknas vetenskapligt psykologisk förklaring till rökvanornas starka spridning, särskilt bland ungdom och kvinnor, liksom även besked om eventuellt föreliggande fysiologiska drivkrafter bakom vanerökningen. Nu antydda sammanhang synes väl lämpa sig för s. k. tvärvetenskaplig forskning.

Beträffande motåtgärderna borde det — utöver en mera nyanserad och ingående kunskap om tobaksrökningens orsaker — sammanställas utförliga och på noggrant studium grundade besked om tobaksreklamens förmåga att påverka olika befolkningsgrupper och om vilka inskränkningar i denna reklam, som där-

för kan vara mest effektiva, samt om hur olika upplysningsåtgärder angående tobaksskadorna bör läggas för att nå största effekt.

Som redan påyrkats i en motion i år av herr Westberg m. fl., vilken motion tryckts i andra kammaren, bör en utredning rörande samhällets åtgärder för att begränsa tobakskonsumtionen igångsättas. Vi ansluter oss till denna uppfattning och föreslår att utredningen verkställs genom en expertgrupp som får i uppdrag att fullständigt och samlat klarlägga ovan angivna problem och förhållanden. Det material, som på detta sätt kan framkomma, bör läggas till grund för den mera långsiktiga samhälleliga aktiviteten till tobaksskadornas bekämpande och tobakskonsumtionens begränsning.

Denna grupp bör sålunda få i uppgift att skyndsamt utarbeta en objektiv sammanställning av omfattningen av olika tobaksskador och tobaksrökningens orsaker samt förslag till de motåtgärder av olika typ, som denna sammanställning kan aktualisera. I den mån behovet av ytterligare forskning — t. ex. annan forskning än medicinsk — framkommer under gruppens arbete, bör denna även framlägga förslag till hur dylik forskning bör komma till stånd.

Expertgruppen bör bestå av bl. a. företrädare för medicinsk, socialpsykologisk och reklampsykologisk sakkunskap, varjämte representanter för samhällsorgan och folkrörelser, som särskilt berörs av tobaksfrågan eller intresserat sig för denna fråga, bör ingå i gruppen. Även försäkringsbranschens intressen borde eventuellt beredas tillfälle att genom någon företrädare deltaga i gruppens arbete.

Då snabba motåtgärder tydligen är angelägna, bör t. ex. upplysningsåtgärder genom statliga bidrag eller andra samhällsåtgärder, vilkas värde i kampen mot tobakens skadeverkningar inte anses diskutabla, vidtagas utan hinder av expertgruppens tillsättande och arbete.

Med stöd av vad sålunda anförts får vi hemställa,

att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t hemställa om tillsättande av en expertgrupp med uppdrag att utarbeta en objektiv sammanställning av omfattningen av tobaksskadorna av olika slag och deras kända orsaker samt förslag till de olika motåtgärder, som denna sammanställning aktualiserar, och till den ytterligare forskning, främst annan än medicinsk (t. ex. psykologisk), som kan erfordras till ytterligare klarläggande av dessa skador och deras orsaker, speciellt tobaksvanornas psykologiska och fysiologiska bakgrund.

Stockholm den 23 januari 1964

Daniel Wiklund

Einar Rimmerfors

Ruth Forsling

Oskar Lindkvist

Jan-Ivan Nilsson

Alvar Andersson

i Knäred

Yngve Hamrin

i Jönköping

Henning Carlsson

i Huskvarna